

Vážení přátelé, čtenáři,
vítejte opět na pár okamžiků ve světě knih, jejichž stránky nežloutnou a udržují si svá místa v policích. Neoddiskutovatelně okolo nás ubývá tradičních vůní tiskařských barev a přibývá syntetických pachů plastových poživ a lepidel. Přibývání a ubývání je ostatně základním projevem života. Oproti minulým rokům zase mírně ubylo útulných prodejen knih. Alespoň to zaznamenáváme a zjišťujeme my tuzemští turisté – knihomolové. Skutečně přibývá menších měst, kde přežívá už pouze jedna jediná prodejna. Nás knihkupců (co si knihy stále ještě kupujeme) sice možná také ubývá, ale to není hlavní důvod pro uzavírání maloprodejen. Tím je internetový „business“ a nástup elektronických knih. Nic proti nim ani jejich čtenářům. My ostatní vymřeme a dobře to tušíme. Diagnóza bude znít: absence potěšení z obracení papírových stránek. Od nadsázky zpět do reality. Pro koho byl letošní březen stále ještě měsícem knihy, toho v půli dubna jistojistě neminou informace o nových laureátech cen Magnesia Litera. Prestižní tuzemské porovnání novinek na pultech, v knihovnách i domácích knihovničkách nechť účinně poslouží marketingu knihprodejců. Na okamžik totiž knihy opět vystřídají v mediálním prostoru „věčné“ téma podrazů, korupce a špinavých peněz. Jako i v minulých letech jsem si vsadil na vítěze, srozuměn s tím, že se zas netrefím. Jednak proto, že jsem nadržel v ruce, a tedy nepřečetl ani všechny nominované prózy, jednak trochu čekám na akademické i čtenářské magnesioliterní ponouknutí. Letos fandím Jiřímu Kamenovi (Elvis ze Záluží). To proto, že je žurnalista – rozhlasák, nadšeně sbírá houby, jichž je znalcem, a ke všemu opět napsal povídky. Ty se totiž, čistě pro radost, dají číst i na přeskáčku s jinými knihami a texty, co mají momentální přednost z profesně provozních důvodů. Blahoslaveni ti, kteří nás stále ještě učí číst mezi jejich řádky!

Libor Kalina

SNĚHOVÉ VODY

Jan Skácel

*Syrový večer sotva proklouzl
pod nízkým mostem.
Duben má deset studených bičů.
Ryba se vodě neozývá.*

*A měsíc sedí s kunou větevní
v korunách olší.
Na jaře bývá jedovatá luna.
Vyrostl oměj, žlutý vlčí mor.*

3 otázky pro Pavla Taussiga

Ve svých knihách a publicistických pořadech se věnujete osudům herců, režisérů, zákulisí filmů i filmového průmyslu. Která oblast historie české kinematografie podle vás ještě není dostatečně zmapovaná?

Naše kinematografie je jednou z nejstarších, proto je ostudné, že stále nemáme vypracované a vydané její knižní dějiny. A to existuje instituce Národní filmový archiv, který by měl být garantem takového počínu a shromáždit tým autorů. Koncem šedesátých let se už připravoval projekt; následná normalizace ho však zhatila. Chybí rovněž encyklopedie filmových tvůrců. Nedávno zesnulý Miloš Fikejz záslužně vydal třísvazkový Slovník filmových herců, o režisérech a scenáristech však podobné dílo chybí...

Prvorepublikové filmy a oblíbené hvězdy stříbrného plátna dodnes spoluvytvářejí idylický obraz mladého státu. V těchto dnech vychází vaše kniha *Barrandovská bohéma*? Můžete naznačit, co se skrývá za oním otazníkem v názvu?

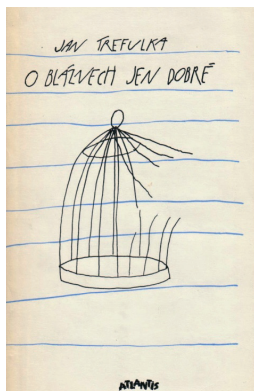
Otazník v titulu knihy *Barrandovská bohéma?* je proto, že trochu polemizuji s televizním seriálem Bohéma; naši filmaři se v protektorátním čase nijak bohémsky nechovali – s výjimkou producenta Miloše Havla. V knize nabízím zájemcům portréty herců a tvůrců, o nichž se jako o dramatických postavách v seriálu hraje – mnohdy nepřesně, když to řeknu diplomaticky. Rovněž se zmiňuji podrobněji o některých filmech, v seriálu prezentovaných. V souhrnu by měli čtenáři získat pravdivější představu o dvou nelehkých obdobích nejen pro naši kinematografii, šlo o protektorátní roky a padesátá léta.

V květnu budete hostem StřeDění v Památníku – na jaké téma se mohou návštěvníci těšit?

Návštěvníkům květnového StřeDění bych rád poodhalil doposud přetrvávající tajemství o některých populárních hercích a herečkách.

Pavel Taussig, filmový historik, publicista, scenárista, spisovatel, autor námětu oscarového filmu Kolja pochází ze Zábřehu na Moravě. Absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci a po roce 1989 na této instituci přednášel, je autorem více než desítky knih.

Kundera a Trefulka stále žijí

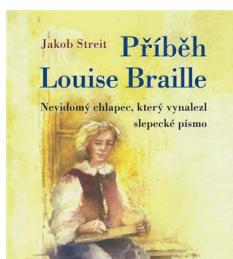
Pochopitelně nelze srovnávat nedožitá a aktivně slavená životní jubilea. Na straně Milana Kundery (narozen v Brně 1. 4. 1929) stojí celosvětový ohlas jeho novátorského díla, současná dvojdomá retrospektivní brněnská výstava a aktivní fungování, byť v relativně vzdálené Paříži. Oproti tomu pomyslnou miskou vah ve prospěch jeho spolužáka a přítele, spisovatele, scenáristy, publicisty a literárního kritika Jana Trefulky může příští měsíc (narozen v Brně 15. 5. 1929) povýšit jeho hrdý moravský patriotismus, smysl pro výstižné pojmenování žité reality a čtenáři ceněná satirická nadsázka. Zatímco Kunderovo literární dílo doma oslovuje

spíše akademiky, Trefulkovi hrdinové, často velice autobiograficky pojímaní, jsou stále životní. Nejen pro pamětníky budovatelských časů, ale i pro současné čtenáře a také diváky. Snímky jako *Na krásné vyhlídce* (V. Drha, 1995), *Veliká stavba* (J. Vanýsek, 1993) nebo *O bláznec jen dobré* (M. Růžička, 1992) si v televizním vysílání čas od času nacházejí další příznivce, podobně jako filmoví nadšenci nezapomínají na „bijáky“ *Pršelo jim štěstí* (A. Kachlík, 1963) a *Třiatřicet stříbrných křepelek* (A. Kachlík, 1964). Po autorově vynuceném odmlčení se Trefulkových starších i nových próz vstřícně ujalo brněnské nakladatelství Atlantis. (lik)

Od rydla k počítači

Po jistém čase se prostor tzv. Malé galerie Památníku opět otevře výtvarnému umění. V polovině května zde bude zahájena výstava *Od rydla k počítači*, která představí reprezentativní průřez jednou z nejvýznamnějších soukromých sbírek exlibris. Jejím tvůrci jsou manželé Helena a Petr Haimannovi, oba spjatí s architekturou, interiérovým designem a s brněnskou Školou uměleckých řemesel. Současná exlibris představují pestrý svět drobných výtvarných děl, která se již dávno odpoutala od původní funkce vlastnické knižní značky a stala se svébytným estetickým i sběratelským artefaktem. V tvorbě exlibris nacházejí uplatnění různorodé grafické techniky zpodobňující pestrou škálu námětů, často odrážejících osobnost objednatele. Fenomén exlibris výstava přiblíží ve třech oddílech: Grafické techniky, Náměty a Autoři. Návštěvníci se zde budou moci setkat například s tvorbou Hany Čákové, Ludmily Jiřincové, Antonína Odehnala, Olgy Vychodilové, Herberta Kiszy, Vladimíra Suchánka, Tomáše Bíma a Pavla Hlavatého nebo třeba s exlibris zpracovávajícími orientální, mytologická či numismatická témata. Navzdory komornímu rázu výstavy, jež je k charakteru exlibris nejpřílehavější, obsáhne více než šest stovek děl. Vernisáž, při níž jemné grafiky doprovodí zvuk loutny a flétny v podání Marka Kubáta a Anny Mikolajkové, se bude v Památníku konat 15. května od 17.30 hodin. (jd)

Příběh o vynálezci slepeckého písma

Dětské knihy a knihy pro mládež nemusí být vždy jen o dracích či youtuberech a také nemusí končit frází „šťastně až do smrti“. Důkazem budiž Příběh Louise Braillea od Jakoba Streita, který vypráví o neobyčejné vytrvalosti a chuti do života. Když malý Louise oslepne, nerozumí tomu, proč už nevidí slunce. A stále se ptá, kdy se konečně uzdraví. Poměrně záhy však pochopí, že se mu zrak nevrátí. Přesto se nepřestává sna-

žit objevovat svět a zkouší nové věci. Začne se například pít po způsobu, který by nejen jemu, ale i dalším nevidomým umožnil číst bez pomoci ostatních. Odjíždí do pařížské slepecké školy, kde postupně vzniká známé Braillovo písmo, jímž dodnes čtou nevidomí po celém světě prostřednictvím systému plastických bodů a citlivě vycvičených prstů. Ne vždy jde vše tak, jak bychom si přáli. Také Louisovi házel osud mnohé klacky pod nohy... Děti se díky tomuto příběhu, který zaujme zajisté i řadu dospělých, mohou poučit, jak je nesmírně důležité se jen tak nevzdávat. Malý Louise nás svým příběhem učí, že být jiný může rovněž znamenat být výjimečný. Další předností Streitova zpracování jsou krátké kapitoly, ideální právě pro dětské čtenáře nebo pro čtení při cestování městskou dopravou. (ns)

Když se řekne „voda“

Co vás jako první napadne, když se řekne „voda“? O čem přemýšlí ryby? Nebo jak se cítí kapr? Na takové otázky odpovídali zvědaví a kreativní studenti, kteří se přihlásili do seminářů tvůrčího psaní, tzv. Krocení literární múzy. Letos se přihlásilo opět mnoho školních kolektivů i jednotlivců, jež se pokusili zpracovat několik literárních úkolů či jazykových hrátek. Pro tento rok

bylo zvoleno téma: Voda má, voda má..., a tak se veškeré aktivity týkaly vodního světa nebo říše. Při clusterových cvičeních či paměťových mapách se mladí pisatelé pokoušeli procvičit svou fantazii v rámci „vodních“ pojmů, zkusili si vytvořit základy komiksového příběhu pomocí rozhovoru a myšlení dvou ryb nebo se také snažili vcítit do kapřích myšlenek a pocitů a napsat o tom, co takový rybníkový kapr prožívá. Nechyběly samozřejmě ani hovory o oblíbených knihách, žánrech nebo spisovatelích. Jaké příspěvky připlují do literární soutěže, kterou tyto semináře uvozují, a kolik nadaných rybek uvízne v literárních sítích a vrších knižního světa, na to jsme v Památníku písemnictví všichni moc zvědaví. Na výsledky si všichni ale ještě chvíli počkáme, a to až do slavnostního vyhlášení vítězů, které se bude odehrávat 14. června 2019 přímo v rajhradském Památníku písemnictví na Moravě. (mš)

O rodu Skácelů

Nejnovější výstava v Památníku písemnictví na Moravě s názvem Skácelové – ke kořenům (17. 4. – 27. 10. 2019) přiblíží životní a tvůrčí osudy básníka Jana, malíře Petra a jejich otce Emila. Byl to právě básník, výtvarník, učitel, mlynářský tovaryš a legionář Emil Skácel, kdo synům otevřel svět literatury a nasměroval je k tvůrčí práci. Oba následně vyčerpávajícím způsobem rozvinuli své umělecké předpoklady. Pouze v jednom, ač oba rovněž studovali pedagogiku a vychovávali řadu následovníků, zklamali. Nezanedali dědice slibné rodové tradice.

Myšlenka konfrontovat tvorbu bratrů Skácelů v tematických relacích, postavit vedle sebe jejich zemité moravanství, sepětí s rodovými kořeny i složitou genezi politického zrání a uvědomění, dostala zásadní impuls objevem Emilových deníků. Bezmála stovka sešitů a skicářů velmi otevřeně dokumentuje jeho životní i tvůrčí úsilí, je jedinečným svědectvím o východiscích, prvních krocích i zrání všech tří umělců. Pro výstavu se podařilo dohledat a zapůjčit od příbuzných, přátel a žáků řadu originálních dokladů a dokumentů. Například vystavovaný rukopis první Janovy sbírky *Kolik příležitostí má růže* dokládá, že její původní název zněl *Chléb a ptáci*. Petrovu fascinaci ruskými klasiky, jejichž díla i bez nakladatelské objednávky opakovaně ilustroval, ozřejmují deníková svědectví, dle nichž kluci slyšeli o mušketýrech nejprve ve francouzštině. Také ruštině rozuměli dávno před svými protektorátními zkouškami z dospělosti, jak se tehdy říkalo maturitě. Verše, desítky obrazů a kreseb, fotografie, dopisy, výstřižky z novin, dokumenty, svědectví o době i o jejich mocipánech. Nedogmaticky levicoví Skácelové překáželi husákovským normalizátorům natolik, že byli v sedmdesátých letech minulého století vytěsněni z kulturního života a odsunuti do vnitřní tvůrčí emigrace. Návrat nezůstal bez šrámů. (drk)

Nejbližší akce Památníku

11. dubna od 17.00 hodin vernisáž výstavy KNIHOVNY BENEDIKTINSKÝCH KLÁŠTERŮ BROUMOV A RAJHRAD

17. 4. od 17.00 hodin vernisáž výstavy SKÁCELOVÉ – KE KOŘENŮM

10. 5. od 14.00 hodin vernisáž výstavy KAŠPÁRKŮV SVĚT POHÁDEK

15. 5. od 16.00 hodin Středění s PAVLEM TAUSSIGEM

15. 5. od 17.30 hodin vernisáž výstavy exlibris OD RYDLA K POČÍTAČI

18. 5. od 18.00 do 24.00 hodin BRNĚNSKÁ MUZEJNÍ NOC s KLÁŠTERNÍ VINÁRNOU a hudebně tanečním pásmem NA LIDOVOU NOTU S CIMBÁLKOU

Prvorepublikové Počátky a Tasov na fotografiích

Počátky, rodný Březinův dům

V minulém roce do sbírkových fondů Památníku přibylly místopisné černobílé fotografie města Počátků a obce Tasov (celkově 6 kusů), dnes obě místa patří do Kraje Vysočina. Místopisné pohlednice pocházejí z fotoateliéru O. Knolla, který působil v Náměšti nad Oslavou, jejich vnošení nese letopočet 1932. Kromě rodného domu O. Březiny snímky zpodobňují také celkový pohled na obec, její hřbitov, kostel či tasovskou poštu. Na dalších fotografiích, resp. pohlednicích, se nacházejí Počát-

ky, a to konkrétně záběr s rodným domem spisovatele a básníka Otokara Březiny. Jeho rodina jej v Počátcích vlastnila do roku 1890, poté dům prodala městu, které zde vytvořilo po roce 1949 památník Otokara Březiny, průčelí osadilo pamětní deskou a po náročné rekonstrukci v roce 2013 znovu otevřelo pro veřejnost. Současná stálá expozice na adrese Březinova 224 je věnována spisovateli životu a dílu. Naopak vedení obce Tasova, rodiště spisovatele a kněze Jakuba Demla, otevřelo památník v jeho vile až v roce 2002. Dům byl přitom postaven významným architektem Bohumilem Fuchsem a provázanost a přátelství Demla s Březinou je zde znát. V počátecké expozici lze najít dopisy mezi oběma spisovateli, tasovskou vilu zase částečně stíní Březinova lípa. (mš)

Kamélie hlásí jaro zde!

První nasadila na květy už v samém závěru minulého roku. Některé ze čtyř desítek rostlin už odkvétají, nicméně květenství, která druhdy zdobívala honosné plesové róby, stále ještě probarvují chodby rajhradského kláštera. K santiniiovskému geniu loci, bohaté literární historii a po staletí pěstované vzdělanosti, koncentrované v knihách a rukopisech, se přidává sice pomíjivá, avšak o to přitažlivější poezie jara. (l)

Literka,

*Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136*

Odpovědný redaktor: Libor Kalina

Vychází jedenáctkrát ročně, č. 4, ročník 13, 8. 4. 2019

MK ČR E 21218

Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257